

Posthumanism är en central utmaning för det feministiska fältet. Hur kan vi annars förstå de komplexa relationer människor har med djur, bakterier och teknik? Och att våra gener kanske inte är så unikt mänskliga som vi tycks tro?

DEN POSTHUMANISTISKA UTMANINGEN

CECILIA ÅSBERG

Jag menar att feministisk forskning står mitt i en posthumanistisk utmaning. När människor idag på ett alltmer uppenbart sätt är invävda i komplexa relationer till teknik, medicin och naturvetenskap, till andra djur, omgivning och miljö, skakas humanismens teorier om mänsklighetens villkor och etik, liksom dess exkluderande biopolitik, om ordentligt. Humanvetenskapernas omfång och räckvidd har också utmanats. Från det inre av ämnen som filosofi, historia och litteraturvetenskap har genusforskning tillsammans med cultural studies, queer studies, postcolonial studies, science and literature studies sprungit fram och bidragit med grundläggande ifrågasättanden av humanioras studieobjekt, studieobjekt, disciplinära normer, kunskapsregimer och maktrelationer. Humaniora är en mäktig traditionsbevarare, men också samtidigt en vital plats för kritik och uppfinningsrikedom. Det är en grogrund för utvecklandet av posthumanistiska perspektiv med utgångspunkt i feministisk teori.

Den traditionella humanistiska förståelsen av det mänskliga subjektet, som universellt, rationellt, autonomt, solitt och exceptionellt, har med hjälp av en posthuman förståelse teoretiserats och problematiserats på ett numera omfattande sätt. Inom kritiska animal studies och andra posthumanistiska fält där kulturvetenskap korsats med naturvetenskap har att vara människa visat sig vara partiellt, affektivt (snarare än förnuftsstyrt), djupt rotat i maktrelationer som möjliggör subjektformering, motsägelsefullt och djupt villkorat. Och allt mindre exceptionellt i relation till andra (djur) och den värld vi tillsammans bebor.

Efter decennier av feministisk kritik och kulturanalys är det nu hög tid att ställa nya frågor om vilka framtider, livslopp och subjektskap *som möjliggörs* när vetenskapligt framavlade transbiologier är mer norm än undantag, när vetenskapskulturerna är så skruvade att de dekonstruerar sig själva, och när våra identiteter är så uppenbart både

Posthumanistiska insikter levereras direkt på våra frukostbord från de medieberoende naturvetenskaperna i form av berikad föda och populärvetenskapliga artiklar.

föränderliga, sårbara och kollektiva. Det är nästan så att feminister, med sitt långlivade politiska intresse för sociala förändringar, hittar mer av den varan i "naturen" än i "kulturen", även om en sådan formulering upprätthåller de dikotomier som feministisk poststrukturalistisk forskning länge försökt dekonstruera.

En viktig problemställning rör det Anna Tsing och Donna Haraway kallar mänsklig exceptionalism, en vägran att förstå hur vi samkonstitueras med andra. Men inte behöver man läsa Michel Foucault och "tänka genom Auschwitz", vilket han i förordet till Deleuze och Guattaris *Anti-Oedipus* menade var ett imperativ för alla europeiska intellektuella, för att undra om vi någonsin varit speciellt mänskliga. Posthumanistiska insikter levereras direkt på våra frukostbord

från de medieberoende naturvetenskaperna i form av berikad föda och populärvetenskapliga artiklar. Mänsklig identitet blir en sprängfyllt kollektiv kategori bara genom att man tänker på att antalet kroppsegna celler är tiotusenfalt färre än antalet andra encelliga organismer (som tarmbakterier) i den "mänskliga" kroppen. Nästan helt utan psykoanalys växer insikten om varför man inte känner sig som sig själv. Och från det storslagna humangenom-kartläggningsprojektet, lärde vi oss, snopet nog, att det bara fanns verkligt få unikt mänskliga gener. Våra gener återspeglade istället samkonstitutiva släktskapsrelationer, virusrester och evolutionära spår av andra i oss. Inte heller biologiskt sett verkar det som om vi någonsin varit unikt mänskliga.

Posthumaniora är ett feministiskt svar på allt detta, en slags vilja till gränsöverskridande konversationer och kopplingar, med undersökningar som rör sig i händelsernas centrum även om det råkar vara i humanioras utmarker.

Inför den posthumanistiska utmaning som jag tycker vi sitter mitt i, kan vi, med utgångspunkt i feministiska kultur- och naturvetenskapsstudier, rekalkibrera humanioras analytiska verktyg och lästekniker. Detta så att de kan användas på en betydligt bredare räckvidd än tidigare, men också så att vi på allvar kan fördjupa oss i ontologiska frågor, inte som essentiellt varande (eller som enbart kulturella representationer) utan som *samtillblivelser*. Detta beskriver dock bara början på den posthumanistiska utmaning som feministisk forskning har att möta. Post-prefixet betyder här något som både "överskrider"

och ”inkluderar”. Det posthumanistiska angreppssättet signalerar i min tappning inte ett avsked till humaniora, mänskliga rättigheter eller till frågor om det humana. Tvärtom – det är härifrån de tar sin början. Vi behöver träna upp och kombinera flera former av ”läskunnighet”, den vi får från feministisk teori, samtida vardags-, miljö- och djurstudier liksom från kultur- och vetenskapsstudier, men också från natur- och teknikvetenskaperna själva. Den posthumanistiska insikten är att vi är i verkligt behov av mer etiskt såväl som ekologiskt hållbara termer, analysbegrepp och kategorier för att bistå vår komplicerade, både humana och icke-humana, värld! Obotligt inspirerad av feministiska kultur- och vetenskapsstudier menar jag att posthumaniora kan kartlägga relationer av makt och motstånd bortom humanioras bekvämlighetszoner. Med posthumaniora arbetar jag transdisciplinärt och intersektionellt för att kartlägga biopolitiska mönster och kraftfält som håller på att utforma både mänskliga och icke-mänskliga subjektskap. Därför är också posthumaniora med nödvändighet ett synnerligen krävande, kritiskt och kreativt förhållningssätt.

Cecilia Åsberg

LiU-forskarassistent på Tema Genus
Linköpings universitet
581 83 Linköping
cecilia.asberg@liu.se

